OPEN BRIEF

AAN

DS. D. VAN DER HOFF.

DS. D. VAN DER HOFF,

Ik heb een brief voor my, door u geschreven in January 11. Het is "Een antwoord aan VERITAS, op zyn Open Brief aan zyne Vrienden in de Transvaal." Ik wil al dadelyk beginnen met u te zeggen dat ik de schryver ben van dien Open Brief. Wat gy dus tegen Veritas gesproken hebt, hebt gy tegen my gesproken. Ik heb mynen naam achterwege gehouden; niet omdat ik bevreesd was van niet te kunnen staven wat in dien brief gezegd wordt, o neen, ik had nog lang niet genoeg gezegd; ik vreesde voor noodeloozen aanstoot. Gy weet dat het in alle landen de gewoonte is dat schryvers, in menig publiek geschrift den naam verzwigen. Dit geschiedt om vele u bekende redenen. De wederlegger van zoodanig opstel heeft het dan niet met den schryver, maar met het geschrift, niet met den persoon maar met de zaak zelve te doen. In deze gewoonte dan, en zonder eenig kwaad te vreezen, heeft Veritas zyn brief geschreven. Daar hy echter nu inziет, dat het in de Transvaal verkeerd opgenomen wordt, als men zyn naam niet onderteekent, komt hy er openlyk voor uit dat hy den Open Brief geschreven heeft. Dit tot narigt van hen, die er zoo veel over pruttelen, alsof ik bevreesd zou zyn geweest om my naam te onderteekenen.

Mynheer, gy begint met te zeggen: "*Wat het afvallig maken van de Synode betreft, dat is zooals velen weten, geschied op aandrang van overheden, kerkeraads- en gemeenteleden.*" Gy pleit dus "onschuldig" niet waar? Hoe wonderlyk is het toch dat de Transvaalsche menschen, voor uwe komst hart en ziel voor de Kaapsche Synode waren. — Ik kan dit met document op document staven. Ik wys u op de welwillende ontvangst van de vele Leeraren der Kaapsche kerk alhier; op de inlyving der Transvaalsche (toen Nederduitsche Gereformeerde) kerk, by de Synode in 1852, volgens het dringend verzoek der Transvaalsche menschen; uit de vele geschriften, op den brief van den kerkeraad van Potchefstroom, gerigt aan den Volksraad, onder dato 22 Mei 1852, waarin onder al gezegd wordt: "Terwyl wy het goetvinden van de Hoog-Eerw. Synode der Nederd. Gereform. kerk van Z. Afrika over dezelve (namelyk de beroeping van een Leeraar), inwachten;" en op het antwoord van den Hoog Ed. Volksraad op dien brief, gerigt aan Di. Murray en Neethling (23 Juny 1852): "By dezen geven wy U WelEerw. Zeergel. te kennen, dat de WelEd. Volksraad in H. E. zitting, van 22 July, eenen brief door UWelEerw. geschreven, in naam en op verzoek van den Kerkeraad en de afgevaardigden van onze gemeenten ontvangen heeft. De vragen daarin gedaan, namentlyk: *1e. zal de Leeraar, zullen de Leeraren der Maatschappij, leden blyven van de Synode der Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika, en blyven de gemeenten alhier, hoewel burgelyk afgezonderd, geestelyk onder de zorg en het gezag der Synode? enz., enz. . . .* Heeft de Wel-Ed. Volksraad in overweging genomen, en na ryp overleg is H. Ed. er toe overgegaan, om gemelde vragen met *Ja* te beantwoorden, enz., enz." Zoover my bekend is,

was er voor uwe komst geen sprake van afscheiding van de Synode. — Ik zeg, hoe wonderlyk dit alles, als wy er by gedenken dat op het oogenblik toen gy u voet over de Vaalrivier gezet hebt, zaken een geheel andere rigting genomen hebben. Welk eene wonderlyke revolutie van Juny 1852 tot Mei 1853! Neen, de zaak is eenvoudig deze: Gy zyt in dit land gekomen niet als een getrouw lid der Ned. Gereformeerde kerk, maar als een yveraar voor de overwegende rigting der Herv. Kerk van Holland. Gy vindt alhier opregt-gezinde maar eenvoudige menschen, die met eenige vooroordeelen tegen het Britsch gezag bevangen waren; Gy maaktet van dat vooroordeel en van uwen invloed als Predikant gebruik, om de oude ware Nederd. Gereformeerde Kerk af te breken, en haar op de leest van de Hervormde Kerk van Holland te schoeijen. Indien gy de menschen alhier niet afvallig hebt gemaakt van de Kaapsche Synode, wie heeft zulks dan gedaan? Het was op uw gedrag in deze zaak dat de Synodale Commissie van January 1853, in haren herderlyken brief “Aan de leden der Ned. Gereformeerde Gemeenten in de Z.A. Republiek,” zinspeelden, toen zy onder anderen zeiden: “Geliefden, het is ons smartelyk te bemerken dat er pogingen worden aangewend, om u van ons los te scheuren.” Het was op uw gedrag gemunt, toen de Transgriepsche Ring, te Winburg gehouden op den 22sten October 1855, der gemeente Lydenburg waarschuwde tegen “de drogredenen, (zoo luiden de woorden), waardoor men u van uwe getrouwheid aan de kerk zocht af te leiden.” Mynheer, ik was niet zelf in de Transvaal, toen gy alhier aangekomen zyt, maar hier waren andere geloofwaardige menschen (zy zyn velen in getal), die my verteld hebben dat gy, en niemand anders dan gy, de menschen afvallig gemaakt hebt van de Kaapsche Synode. Ik houd voor uwe oogen ter lezing op het “Verslag van den Heer C. Hiddingh, omtrent zyne bevinding der Kerkelyke en Staatkundige aangelegenheden, enz., in de Transvaalsche Republiek,” geschreven op den 1sten September 1856. Een ieder heeft slechts dat pamphlet in handen te nemen, ten einde overtuigd te worden, van ’s mans eerlykheid en onpartydigheid. En wat rapporteert hy aan “de (Nederlandsche) Commissie ter behartiging van de Godsdienstige belangen der Tr. Republiek?” “Ds. van der Hoff, blyft volharden in zyn voornemen, om de Transvaalsche Kerk van de kerkelyke wetten en regulatien der Kaapsche Synode te onttrekken, en zich zelve eene eigene heerschappy te scheppen . . . En de kerk kwynt voort in eenen nog ongelukkiger toestand dan voorheen.” De Heer Hiddingh, een onpartydige Hollandsche afgezant, heeft zelf de kerkelyke zaken in 1856 alhier onderzocht, en verhaalt ons het bovengemelde, en nog oneindig veel meer tot bevestiging myner bewering. En wilt gy uwe saak nog niet ingeven? Hoor dan wat de gemeente Lydenburg, die door u als Leeraar bediend, en met uwe kerk alhier vereenigd was, aan de Synode schryft op den 8sten November 1854, toen zy zich van u onttrok, en by die Synode aanzoek deed om wederom door haar opgenomen te worden: “De Heer D. v.d. Hoff, heeft ons het volgende wys gemaakt:—

1. “Dat hy een eed van getrouwheid moest doen, aan het Britsche Gouvernement, als predikant onder de Synode; en of de gemeente een predikant zoude begeeren, welke door een eed aan dat Gouvernement was verbonden?

2. Dat de Synode onder het Gouvernement staat.
3. Dat de Koloniale kerkwetten onbestaanbaar voor ons zyn, wegens de gelykstelling der gekleurde en blanke bevolking, enz., enz., en dat hierin geene veranderingen ten onzen behoeve, door de Synode gemaakt zullen worden.
4. Dat de Synode niet noodig voor ons was, dat wy geen de minste nuttigheid daaruit konden trekken, en hy den Kerkeraad voldoende beschouwt om alle geloofs- en kerkkwestien tusschen ons te vonnissen en weg te nemen.
5. Dat alle Synodale en Ringsvergaderings zonder verzuim moesten bygewoond worden, waardoor hy genoodzaakt werd te verklaren, belet te worden de afgelegene gemeenten te bezoeken, en het hierdoor buiten zyne schuld zoude zyn, wanneer die gemeenten verwaarloosd werden, en geene prediking het van Evangelie konden verwachten.
6. Dat de onkosten hierdoor te ontstaan te groot zouden zyn, en de gemeenten te arm waren, dezelve te dragen, waardoor van zelve de vereeniging belet werd.

Door zulke voorstellingen, HoogEerw. Heeren! gelukte het hem, met een welbespraakte tong, de meerderheid, ja, byna allen te overtuigen of te misleiden, en te doen zamen stemmen, en hoewel er enkele gemeenteleden waren, die deze zaken met krachtige woorden tegenstonden, en wederlegden, overwon hy, door te verklaren, met de zaken ten volle en beter dan een der anderen bekend te zyn. Stelt u nu, HoogEerw. Heeren! in onzen toestand; onbekend met den waarachtigen stand van zaken, *werden wy gemaakt volgelingen, die met blindheid, die door onkunde, of die door overheersching en geweld moesten volgen*, — volgen een pad dat ons in jammer en ellende heeft ingevoerd.”

Wat hebt, gy hiertegen in te brengen, of reeds ingebracht? Niets, want gy staat schuldig. Van de gemeente Lydenburg die dezen brief geschreven heeft, leven er nog velen, die met hun bloed zullen bevestigen wat hierboven geschreven staat. Hadt gy liever de woorden van Ds. Neethling, in de kerkeraads vergadering van Potchefstroom uitsproken en door de geheele vergadering beaamd, dato 22 Mei 1852, goed nagelezen en nabetracht, dan hadt gy regt om te zeggen wat gy in uw antwoord aan Veritas hebt gezegd, maar nu niet. De woorden van dien Leeraar zyn deze; “de Synode bemoeit zich in het minste *niet* met de *burgerlyke* belangen dezer gewesten. De Synode houdt een wakend oog over het *geestelyk* leven der zielen alhier. Hare vraag zal niet zyn: Wat doet de Volksraad in het *Overvaalsche*? Maar wat doen de Leeraars en Kerkeraaden aldaar, om de zielen naar den Heiland te brengen, en ze in het kinderlyk geloof by Hem te bewaren? De synode heeft geen belang om deze gewesten onder Engelsche overheersching, maar de zielen hier onder het koningryk van Jesus Christus te zien gebragt, en zyn koningryk is niet van deze wereld. Daarin is dus geen gevaar hoegenaamd voor de burgerlyke vryheid der maatschappy.” Maar neen, gy hadt een ander doel voor oogen, gelyk later duidelyk werd. Dadelyk met uwe komst in de Transvaal,

verschenen ook zwarte onweerswolken aan den trans. Ds. A. Murray van Bloemfontein, wordt verzocht zyne komst ter uwer bevestiging wat uit te stellen; de Actuarius Synodi ontvangt van u een brief, dat geen officieel antwoord gegeven zal worden op de kennisgeving, van wege de inlyving der Transvaalsche kerk by de Synode, "Voor en aleer de kerkeraden en de Ed. Achtbare Volksraad in die zaak gehoord zyn," (dit zyn uwe eigene woorden); de kerkeraden en de Volksraad komen byeen, en ziet! de donderstorm barst los, de inlyving der kerk alhier onder de Synode *wordt afgekeurd*. 't Was uw werk Ds. van der Hoff. Ik heb het u bewezen in bovenstaande regelen. Gy hebt u dan deerlyk misgisd toen gy aan Veritas schreef: "het afvallig maken van de Synode is geschied op aandrang van overheden, kerkeraads en gemeenteleden."

Ja, gy zyt zelf zoo zeer van de zaak overtuigd, dat gy tien regels later totaal weerspreekt wat gy in het begin van uwen brief hebt gezegd. Uwe eigene woorden zyn, "*Had ik dien afval in der tyd niet bewerkt, enz.*" Wat moet ik van u denken als gy u aldus in zulk een kort bestek zoo duidelyk weerspreekt? Doe dat niet nog eens; en zeg toch aan niemand ter wereld meer, dat gy de Transvaalsche kerk niet afvallig hebt gemaakt van de Kaapsche Synode. Gy beschouwt het afvallig maken van de Synode als *eene zeer goede zaak*. Ik niet. Juist omdat wy in standpunt veel van elkander verschillen, juist omdat ik er diep van overtuigd ben, dat het afvallig maken van de Synode *ten doel had om het Liberalisme alhier in te voeren*. De uitkomst, de tegenwoordige stand van zaken loochenstraft al uwe ydele voorwendselen. Want ziet, gy wordt niet meer erkend als predikant door de Kaapsche kerk; uwe leeraaren worden niet meer toegelaten op den Kansel van die Ned. Gereformeerde kerk van Natal; de Synode van den Vrystaat heeft nog voorleden maand uw aanzoek om naauwe vereeniging algemeen afgeslagen, omdat naar hare meening de Hervormde Kerk *veel van haar verschilt in leer en leven*; gy laat leeraren alhier toe, die niet in staat zyn een regtzinnig onderzoek van wege de Kaapsche kerk door te staan, en die bekend zyn als tot de liberale party toe te behooren: gy zelf zyt het liberalisme onzer dagen toegedaan, enz. Ik kom echter later op deze zaak terug.

Hoe durft gy toch te zeggen dat *de Kaapsche Gereformeerde Kerk, uwe Kerk* is? Een gloed van verontwaardiging klimt op in myn borst als ik dat gedeelte van uwen brief lees. Gy, die van het oogenblik dat gy in Afrika gekomen zyt, uit al uwe handelingen bewezen hebt, dat gy tegen de Kaapsche Gereformeerde Kerk zyt; gy, die de Synode steeds in de zwartste kleuren hebt afgemaald; gy, die de dochter alhier wreedaardig hebt losgerukt van hare moeder, — waagt gy het, ten einde velen in uwe kerk te houden, de Kaapsche Gereformeerde Kerk uwe kerk te noemen! Zult gy uw regt op de Synode handhaven, omdat gy aldaar gelegitimeerd zyt? Fraaije redenering! Na uwe legitimatie aan de Kaap, hebt gy u spoedig genoeg van de Kaapsche Synode onttrokken. Gy hebt u kontrakt vernietigd. Die Kaapsche Synode heeft niets meer omtrent u te zeggen, en gy hebt alle regt en aanspraak op haar verbeurd. Zult gy uw regt op de Synode handhaven, terwyl gy in uwen brief zegt, dat zy (door het Colloquium Doctum) zich aan pauselyke aanmatiging schuldig maakt! Wat wilt gy dan nog aanspraak maken op een lichaam, dat door u met zulke uit-

nemende eer behandeld word, waar gy zegt, “*Er is niet veel heil te wachten van eene Synode die zich door een harer leden voor een troep kwajongens laat uitmaken.*”

Gy zegt, de kerk alhier heeft *bytoeval* den naam van Hervormd gekregen. Wat verstaat gy door het woordje *toeval*? Ik meen iets waarvan de oorzaak niet op te sporen is. En het is u nog onlangs bewezen (in de Volksvriend) dat gy in alle waarschyndlykheid u aandeel gehad hebt, in die wonderlyke toevalligheid. Neen, zeg liever: de Kerk alhier heeft *met opzet* den naam van *Hervormd* gekregen. Dan spreekt gy de waarheid. — En het is naauwelyks noodig dat ik het zegge: wanneer een lid der Synode verklaart dat de Kaapsche kerk *by ongeluk* Gereformeerd genoemd is, het nog niet als de uitspraak der geheele Synode gelden kan. Gy weet zelf dat er menig ware broeder van u ook in de Synode zitting neemt.

Ik verwar de predikanten met de kerk niet. Versta my: ik heb het met u, predikanten, in de eerste plaats te doen. Ik beschuldig u, Ds. van der Hoff, te zamen met uwe drie Transvaalsche broeders. Gy zyt de leidslieden der Hervormde kerk. Wat gedaan wordt zyt gy de oorzaak van. Myn hartelyke begeerte is om uwe kerk terug te houden van de hand over hand toenemende dwaling. Kan ik u in dezen oogenblik waarachtiglyk bekeeren tot de zuivere orthodoxie, ik sou het niet laten. Maar ik moet het tot myn innig leedwezen ronduit verklaren; ik heb geen de minste hoop op die bekeering.

Uwe aanmerking omtrent *den Geest uit Stellenbosch* ga ik met stilzwygen voorby. Dit slechts: pas goed op voor dien Stellenbosschen Geest. Bouw uwe vestingen sterk; vermenigvuldig u geskut. De Geest uit Stellenbosch heeft vast besloten te velde te trekken tegen den geest van den Antichrist in de Z. A. Republiek.

En, mynheer, gy hebt de stoutheid my uit te dagen, *u zwart op wit te bewyzen, met mynen naam onderteekend, dat gy iets van den kansel leert wat strydig is met Gods woord.* Ik neem die uitdaging aan. Herrinnert het u nog, dat gy op Saterdag namiddag den 16 July, van het voorleden jaar, eene voorbereidingspreek gehouden hebt over de woorden: “Wat moet ik doen opdat ik zalig worde?” Wel ik was toen voor de eerste en laatste maal in myn leven een uwer toehoorders. Gy hadt my niet opgemerkt, want ik had my om goede redenen zorgvuldig schuil gehouden. Ik verklaar met een rein geweten dat ik al dikwyls in myn leven liberale predikers aangehoord, en liberale preeken gelezen heb, maar nog nooit heb ik vryzinniger taal aangehoord, als dat ik uit uwen mond vernomen heb. Ik had gedacht, dat de vraag van den stokbewaarder my een inzicht geeft in het hart van een armen zondaar, die in het binnenste zyner ziel ontroerd en bekommerd is, omtrent zyn eeuwig welzyn. Gy schynt echter van een ander gevoelen te zyn; want gy hebt dat heerlyke Bybelwoord zoo verslapt en verwaterd, gelyk liberale predikers het gewoonlyk doen. Ik heb met myn papier en potlood zorgvuldig aantekening gehouden van de hoofdpunten uwer preek. IK BESCHULDIG U VAN LIBERALISME. En wel van die soort van Liberalisme welke niet zoo zeer een direkte onwaarheid verkondigt, maar de waarheid verzwylt. En toch hebt gy hier en daar onwillekeurig laten doorschemeren wat gy eigentlyk gelooft en bedoelt.

Om niet te spreken van de vele moderne uitdrukkingen in uwe rede voorkomende, waarvan ik eenigen opgeschreven heb; kunt gy het ontkennen dat gy uwe preek aldus hebt geeindig: “En nu, myne geliefden, wilt gy weten wat het groote antwoord is, op de vraag, wat moet ik doen opdat ik zalig worde? Volgt Jezus voorbeeld, drukt Zyne voetstappen, en gy zult zalig worden, gy en uw huis, Amen.” Is dat orthodox? O, neen! Een orthodoxe prediker zou met het antwoord van Paulus besloten hebben: “Geloof in den Heere Jezus Christus, en gy zult zalig worden, gy en uw huis.” Maar gy niet. Want gy deelt in de meening der Liberalen, dat men door het volgen van Jezus voorbeeld, en niet door het geloof in zyn eeuwig zoenbloed zalig wordt. Al Orthodox verklaar ik, dat dit in regelregten stryd is, met Gods woord. De gansche schrift leert my, dat ik enkel en alleen uit genade, door het geloof in den Heere Jezus Christus zalig worden kan. Het volgen van Jezus voetstappen, wordt van my als een geloovige of reeds geregtvaardige verwacht. Het volgen van Jezus voetstappen kan *als zoodanig* my niet zalig maken; alleen het geloof in zyn Goddelyk zoenoffer kan dat doen. Gy ziet dat wy ook hier hemels breed van elkander verschillen.

Verder, waar staat het, volgens uwe verklaring, in myn brief te lezen, *dat de Kaapsche Synode het oude Dortsche onderteekenings formulier voor predikanten verbindend heeft verklaard?* Ik had slechts gezegd, dat de Kaapsche Synode een voorzigtigen maatregel aangenomen heeft, *ten einde tot de noodzakelyke strengheid van het oude Dortsche Onderteekeningsformulier terug te keeren.* In kon my misschien duidelyker uitgedrukt hebben; maar gy van die uitdrukking gebruik makende, legt my verkeerde woorden in den mond, en roept dan uit, ‘Nonsense! Leugentaal!’ Dat gy my echter wel verstaan hebt blykt daaruit, dat gy my onmiddelyk daarop de vraag doet; *of bedoelt gy misschien het Colloquium Doctum?* Ik weet heel wel dat de Kaapsche kerk, thans het oude Dortsche onderteekenings formulier niet heeft, maar zy heeft datgene wat het gemis van genoemde formulier rykelyk vergoedt, en dat is het Colloquium Doctum. Zeg my, denkt gy niet zelf nu dat het zeer onchristelyk in u was om myne woorden zoo verkeerdelyk te interpreteren, met het opzettelyk doel om my van Nonsense en Leugentaal te beschuldigen?

Gy bevestigt dan in uw antwoord aan Veritas, wat gy nog onlangs als voorzitter uwer kerk vergadering te Heidelberg, als uwe stellige overtuiging hebt uitgesproken. Gy verzet u ten eenenmale tegen het Colloquium Doctum. Dit is juist wat ik van u verwacht had. Ik dank u voor de rondborstige verklaring. Gy zyt er dan trotsch op ook hierin te toonen dat gy volmaakt instemt met al de liberalen onzer dagen, die eenparig tegen het C. Doctum zyn. Nogmaals hartelyk dank voor die eerlyke belydenis. Wy pryzen den man die met zyne gevoelens zoo openhartig voor den dag komt. Mogt gy dit toch maar in alles en altoos doen.

Tegen het einde van uwen brief maakt gy dan ook ondanks u zelven een veel beter vertooning. Ik meen waar gy handelt over *Gods woord*.

Gy zegt; *in de Nederl. geloofsbelydenis wordt de Bybel slechts beschouwd als een aarden vat waarin Gods wil, dat is Gods woord vervat is.* Gy verzoekt my, die belydenisschrift er eens op na te slaan. Ik doe dat gereedelyk

Toon my nu vooreerst aan met dat symbool voor u, waar dat artikel onder de 37 artikelen te vinden is, waarin de Bybel slechts beschouwd wordt als een aarden vat, waarin Gods wil, dat is Gods woord vervat is . . . Gy kunt dat niet doen. Gy hebt meer dan gedwaald, en u meer dan vergisd. Gy hebt iets gezegd wat volkomen onwaar is. Uwe aanhaling, of liever uwe uitdrukking is nergens in de Nederl. Geloofsbelydenis te vinden.

Maar ik neem uwe woorden op zooals zy daar staan. Het is toch, uwe eigene overtuiging, niet waar? Volgens uwe overtuiging dan is "de Bybel slechts een aarden vat, waarin Gods wil, dat is Gods woord vervat is." Wat is een aarden vat? Volgens schrifttaal (Jerem. 18: Rom. 9; 2 Cor. 4) iets dat vernietigbaar, vergankelyk, van weinige waarde, enz.; en zooals door u toegepast op de Schrift *feilbaar of onnuttig* is. Dus zyt gy van gevoelen, dat alhoewel een gedeelte van den Bybel nuttig en goed is, (dit noemt gy Gods wil, of Gods woord), er toch zekere onnuttige en feilbare mededeelingen en leeringen in den Bybel voorkomen. De geheele Bybel is dus niet Gods woord of onfeilbare waarheid, slechts een gedeelte. Hoe groot, of hoe klein echter dat gedeelte is, bepaalt gy niet. Ik zou dit gaarne van u willen vernemen. Ondertusschen verklaar ik ook, deze uwe meening en dit u gezegde, als *echt modern*. Dit is juist wat al de liberalen zeggen. De geheele Bybel is niet Gods woord, maar Gods woord is in den Bybel, dat is, een gedeelte van den Bybel bevat waarheid, en een gedeelte onwaarheid. Ik ben nu eindelyk met volkomene zekerheid achter het geheim gekomen waarom precies dezelfde meening alom verspreid is in de gemeenten welke door u bediend worden. Natuurlyk het is thans myne taak niet om dit moderne denkbeeld te bestryden. Ik ontwikkel in deze regelen slechts wat op gesloten ligt in uwe woorden. Ik doe u geen onregt aan. Ik behandel u slechts naar verdiensten. Ik beyver my u aan het kerkelyk publiek duidelyk voor te stellen.

Of wilt gy door u antwoord aan Veritas, my en anderen met my wysmaken, dat de belydenisschriften u regtvaardigen om te verklaren: Gods woord is in den Bybel. Niet alzo, mynheer. Ik wil u er op opmerkzaam maken, indien het misschien uwe opmerkzaamheid mogt ontgaan zyn, dat dezelfde artikelen der Nederl. Geloofsbelydenis door u aangehaald, u en my noodzaken om niet te zeggen: 'Gods woord is in den Bybel,' maar: 'de Bybel (of hetgeen op hetzelfde neerkomt, de Schrift) is Gods woord. Art. 2. "God geeft zichzelve aan ons nog klaarder en volkomener te kennen door zyn *Heilig en Goddelyk woord* enz." Art. 3 "Wy belyden dat dit Woord Gods niet is gezonden noch voortgebracht door menschenlyken wille, maar de heilige mannen Gods hebben gesproken, gedreven zynde door den Heiligen Geest . . . Hierom noemen wy zulke schriften (viz. Het woord Gods geschreven door geïnspireerde schryvers) *Heilige en Goddelyke Schriften*. Vervolgens ziet gy dat de uitdrukkingen "*De Schrift*," of "*De Schriften*," en "*Het woord Gods*" op een en dezelfde lyn geplaatst worden in de Geloofsbelydenis, dat is, zy hebben een en dezelfde beteekenis. By voorbeeld, art. 4. "Wy vervatten de *Heilige Schrift* in twee boeken enz." Art. 8. "Achtervolgens deze leer en dit *Woord Gods* zoo gelooven wy enz." Art. 9. "Dit alles weten wy zoo uit de getuigenissen der *Heilige Schrift* enz. Art. 24. "Wy gelooven dat dit waarachtig geloof in den mensch gewrocht zynde door het gehoor van het *Woord Gods* en de

werking des Heiligen Geestes enz.” Ik laat het over aan het onpartydig oordeel van ieder die nog een greintje gezond verstand bezit, of ik niet volgens de belydenisschriften — Ik spreek van geen ander grond — regt heb om te verklaren: “De Bybel is Gods woord”, en of gy niet volgens diezelfde belydenisschriften verkeerd hebt, door staande te houden: “Gods Woord is in den Bybel.”

‘O’, zult gy my toeroepen, ‘zyn er dan geene woorden Gods in den Bybel? En komen er niet in den Bybel woorden voor die door private menschen gesproken zyn?’ Ja wel. Maar gy als predikant, weet het even goed als ik welke meening gehecht wordt aan de uitdrukking: *GODS WOORD*. Gy weet even goed als ik dat wanneer wy spreken van ‘*GODS WOORD*,’ dan bedoelen wy (Hebr. 4. 12.) de Goddelyke openbaring, de Heilige Schrift. Wanneer de vryzinnige zegt: ‘Gods woord is in den Bybel’, dan bedoelt hy er niet zoo zeer mede dat by voorbeeld het onderlinge gesprek van Philippus en Nathanael geene woorden Gods zyn, maar in het geheim — al durft hy er nog niet zoo openlyk voor uitkomen — dat niet de geheele Bybel onfeilbare waarheden vervat. Wanneer daarentegen de regtzinnige verklaart: ‘De Bybel is Gods Woord,’ dan bedoelt hy er volstrekt niet mede dat er geene woorden van private menschen, ja zelfs niet van den Duivel in de Schrift voorkomen, maar dat alles wat in den Bybel geschreven staat, loutere, onfeilbare waarheid is. Ziedaar, het ware verschil tusschen de liberale uitdrukking: “Gods Woord is in den Bybel,” en de orthodoxe: “De Bybel is Gods Woord.” Het meer vrye standpunt is het uwe, het meer behoudende is het myne.

De Bybel slechts een aarden vat, waarin Gods wil, dat is Gods woord, vervat is. Stoute taal voorwaar! Voor my is de Bybel dat niet. Hy is voor my Gods dierbaar, onfeilbaar woord. Sedert wanneer Ds. van der Hoff, zyt gy er toe gekomen om aan zulke moderne taal lucht te geven? Gy schynt toch vroeger anders gedacht te hebben. Ik herinner u aan een uwer uitdrukkingen, voorkomende in het dokument waarin gy de Synode bedankt, dato 22 November 1853, “*GODS HEILIG WOORD (zoo schryft ge), ONZE DIERBARE BYBEL, — die onfeilbare en eenige bron en rigtsnoer van ons geloof en wandel.*” Welk een verbazend verschil tusschen uw geloof van 1853 en dat van 1871! Gy zegt immers in uw antwoord aan Veritas: “De Hervormde Kerk alhier, houdt niet — tegenover de Kaapsche Kerk — van dat gedurig veranderen.” Eilieve, en de Leeraren dier Kerk? . . . Neen, Mynheer, de Kaapsche Kerk gaat voorwaarts, maar gy achterwaarts; de Kaapsche Kerk wil meer en meer op een vaste fondament bouwen; Gy niet. Gy ontneemt myne medebroeders, Afrikaners, dien heiligen en veiligen rotsgrond, en roept hun toe: Vreest niet, het Liberalisme onzer dagen biedt u een nog veiliger fondament aan.—Gy hebt ook volgens de belydenisschriften, geen regt, om naar uwe opvatting, Gods wil, “Gods woord” te noemen. Het is uwe eigene fabrikatie.

Verder wyst gy my op de schepping, het geweten, de lotgevallen van iederen mensch, enz., die als zoo vele woorden Gods moeten beschouwd worden. In de belydenis, waarop gy my wyst, vindt gy voorzeker geen grond om die natuurleeringen *woorden Gods* te noemen. Ik heb dit aan te merken, dat ik volgens myn Bybel, al de lessen der natuur (Ps. 19; Rom. 1: 20, enz.) op hoogen prys stel; maar het zy verre van my ze op eene lyn te

plaatsen met den Bybel. — Art 7 der Nederl. geloofsbelydenis leert my: “Wy gelooven dat deze Heilige Schrift den wil van God volkomenlyk bevat, en dat al hetgeen de mensch schuldig is te gelooven om zalig te worden, daarin genoegzaam geleerd wordt.” Ik heb dus geen kaars by helder zonnelicht van noode, om myn pad te verlichten. — Veritas heeft in zyn Open Brief, geen byzondere klem gelegd op het woordje *eenig*, maar op de woorden *eenig en waarachtig* te zamen. Gy ziet het verband zyner woorden over het hoofd, en ontduikt zoo doende zyne beschuldiging. Zoo als uwe woorden daar staan in uw antwoord, heeft ieder lezer het regt om u te beschuldigen, van de geopenbaarde waarheden Gods en de stem der natuur op eene en dezelfde lyn te plaatsen; maar ik doe dat niet; want ik wil u niet ten onregte valsche woorden in den mond leggen. Ik hoop echter, dat gy u in het vervolg wat duidelyker en ondubbelzinniger zult uitdrukken.

Gy wyst my ook met knorrend gelaat op *den burgerlyken regter*. Gy zoudt my kunnen doen dagvaarden, om u te bewyzen dat gy de oorzaak zyt van al de kerkelyke scheuringen hier te lande! Weet toch eenmaal zeker dat de dagen van J. A. Smellekamp en Frederik Wyers, Goddank voor altoos voorby zyn. Uwe Autokratie of Monokratie heeft hare beste en tevens laatste dagen gezien. En weet dit ook, dat gy een ontzettend leelyke vertooning maakt, zoodra gy er van gewag maakt om den burgerlyken regter in eene geestelyke zaak te hulpe te roepen. — Voorts is het u zeker niet onbekend, dat volkomene Godsdienstvryheid door den laatsten Hoog-Ed. Volksraad toegelaten is. Daarom zullen wy volstrekt niet schromen, om onze Godsdienstige meeningen, vry uit te spreken.

Het slot van uwen brief is zeer onaangenaam. Gy beschuldigd my van “*Leugentaal, laster, personaliteiten en hatelykheden, den gentleman onwaardig.*” Ik werp die beschuldiging met verachting van my. Ik laat het ook hier aan het onpartydig oordeel onzer beoordeelaars over, te bepalen op wien die beschuldiging van toepassing is, op my, of op u?

Mynheer, uw antwoord aan Veritas is door velen met de grootste belangstelling gelezen. Wy hebben ons er hartelyk over verblyd dat gy eindelyk weder de pen hebt opgenomen tot uwe verdediging.

Ik verzeker u, dat ik myn pen ook in den inkt gedoopt heb tot myne verdediging en de verdediging myner kerk. Ik heb my stellig voorgenomen niet langer te zwygen. Zwyg gy ook niet. Niets zal my aangenamer zyn, dan ten spoedigste van u een wederantwoord te ontvangen. Ik beschouw myzelve niet als onfeilbaar, maar geloof my ik acht u ook niet als onfeilbaar.

Laat ons, al zyn wy geene vrienden, in onze correspondentie, met ter zyde stelling van alle hatelykheid en onbeleefdheid, steeds de regels der beschaving in acht nemen. Ik weet dat waar het hart opgezwollen is, het niet altoos gemakkelyk gaat zich naar die regels te gedragen; maar laat ons ten minste ons er op toeleggen. Brieven zooals die van den Heer G. F. DE VILLIERS, tegen myn persoon, zy beneden myne notitie. Volg hierin vooral niet het voorbeeld uwer twee Heidelbergse en Pretoriaansche

broeders, waar zy op onkiesche en onbeschofte wyze spreken van ingevoerde predikanten.

Laat ons by het corresponderen ook in gedachte houden, dat wy taal en styl naar de behoefte van meer dan één eenvoudigen lezer in te rigten hebben. Gy zult het wel spoedig bemerken, dat ik in myn brief opzettelyk veel gezegd heb wat in een private correspondentie zonder eenig verlies kon verzwegen worden, maar wat by eene openbare brief-opzettelyk veel gezegd heb wat in een private correspondentie zonder wisseling als deze niet kon achter blyven. Wy staan thans, "Voor de regtbank van het kerkelyk publiek." De stryd immers is niet de onze alleen, maar die der gansche kerk.

Ik beloof u duidelyk en rondborstig met myne gevoelens voor den dag te komen. Doe my het onuitsprekelyk genoegen van ook hetzelfde te doen. Vrees niet om te zeggen wat gy gelooft. Het is zeer onaangenaam eenen vyand te bevechten die zich steeds achter een schans schuilhoudt, en bevreesd is om zyne openbare verschyning te maken. Tot myn spyt moet ik u van dubbelzinningheid en onopenhartigheid beschuldigen. By het herlezen van uwen brief zult gy het wel niet ontkennen. Als gy gelooft dat de geheele Bybel niet Gods Woord is, of geene onfeilbare waarheden vervat; dat de belydenisschriften in stryd met dat Woord zyn; dat de stem der natuur gelyk te stellen is met de geopenbaarde waarheden Gods; dat de rigting uwer kerk verschillend is van de myne; dat het Liberalisme boven de orthodoxie te verkiezen is, enz.; kom dan vry met u geloof voor den dag. Openhartigheid is altoos pryzenswaardig.

Bovenal wees steeds gereed met soliede bewysvoeringen. Wat ik in dit geschrift gezegd heb ter myner verdediging heb ik duidelyk bewezen, en sal ik nog voortgaan te bewyzen. Verklaar niet langer: "De Ned. Hervormde kerk en de Ned. Gereformeerde kerk, deze twee zyn een," zonder dit te bewyzen. Alle orakelspreuken van dien aard willen wy voortaan voor de mollen en vledermuizen werpen.

Ik *werp u niet met steenen omdat ik u niet kan bewyzen*. O, neen. Juist omdat ik u voor de regtbank van een gezond oordeel schuldig bevonden heb, draag ik nog duizend steenen aan naar de geregtplaats. Gy hebt geen regt om u by den martelaar Stephanus te vergelyken. Mogt gy toch maar een ware Stephanus zyn.

Ik heb u met argument op argument bewezen dat uwe positie in de kerk onhoudbaar is. Gy behoort u niet langer te rangschikken by de orthodoxe party, maar by die der Liberalen. Naar myn opinie kunt gy niet langer predikant blyven, van een gemeente die voor het meerendeel naar de zuivere leer des Bybels, en der Vaderen verlangt, terwyl gy een meer vrye standpunt verkiest.

Het is U toch zeker bekend dat er eene Commissie door de Kaapsche Synode opzettelyk is aangesteld, om den toestand der kerkelyke zaken in de Republiek te onderzoeken. Die Commissie zal waarschyglyk nog in de loop van dit jaar komen. Ik verzoek u in naam der eerlykheid en opregtheid uwe zaken zoo in te rigten, dat de heeren Commissie-leden u zouden kunnen ontmoeten. Myn hartelust is om voor de Commissie de regt-

vaardigheid myner zaak te bewyzen. Indien gy nu meent — gy hebt ons immers by de Synode aangeklaagd — dat uwe zaken regt staan, en dat wy Nederduitsch Gereformeerden de Hervormde kerk ten onretge beschuldigen, maak dan uwe verschyning voor de Commissie. Ik weet dat uwe kerk reeds eene aanschryving van haar ontvangen heeft. Ik zal, D. V., die commissie ontmoeten.

Gy kunt binnen kort van my ook te wachten zyn *'Een woord tot al de Leden der Hervormde kerk in de Z. A. Republiek,'* waarin ik het eigenlyke verschil tusschen de Ned. Hervormde en de Ned. Gereformeerde kerk, als ook myn positie in de Z. A. Republiek, hoop duidelyk te maken.

Ik eindig met te verklaren dat, indien er misschien een of ander persoon moge zyn, die inzage verlangt in de dokumenten waaruit aanhalingen in dezen brief gemaakt zyn, die heeft de volste vrymoedigheid om tot dat einde aansoek te doen by den ondergeteekende.

Ik blyf, Mynheer!

Uwe Dienstw. Dienaar,
J. P. JOOSTE, v.d.m.

Potchefstroom, Mei 1871.